

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan
Zee; Ds. M.C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M.
Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A.
Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee,
Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Uit de beek drinken

Hij zal op de weg uit de beek drinken;
daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen.
Psalm 110 : 7.

Het ging niet goed met koning David, toen hij rustig in zijn paleis bleef, terwijl zijn leger in de strijd met de vijanden was gewikkeld. Hij verviel in de grote zonde van overspel en moord. Nee, de koning behoorde bij zijn mannen te zijn om met hen te strijden en te delen in hun gevaren en ontberingen. Tijdens de strijd, zolang de overwinning nog niet volkomen is behaald, geen overvloedige maaltijd en een schuimende beker, maar slechts even een vluchtige teug water, uit een beek langs de weg met de hand naar de mond gebracht, zoals eens de driehonderd mannen van Gideon.

Maar dat laatste is dan ook het teken van de overwinning. "Door die driehonderd mannen, die gelekt hebben, zal Ik ulieden verlossen", zei de Heere tot Gideon.

In Psalm 110 wordt de overwinning over alle koningen en volken aan zulk een Koning toegezegd: "Hij zal koningen verslaan ten dage zijns toorns. Hij zal recht doen onder de heidenen; Hij zal het vol dode lichamen maken; Hij zal verslaan dengene, die het hoofd is over een groot land. Hij zal op de weg uit de beek drinken; daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen."

"Hij zal op de weg uit de beek drinken"; zo wordt in Psalm 110 getuigd van de Koning der Kerk, de Heere Jezus Christus. David zingt van Hem in vers 1: "De HEERE heeft gezegd tot mijn Heere: zit aan Mijn rechterhand, totdat ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten."

De Vader heeft Zijn Zoon tot Koning gezalfd over Sion, de berg Zijner heiligheid, en daarbij tot Zijn overwinning besloten: "Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel en de einden der aarde tot Uw bezitting. Gij zult hen verpletteren met een ijzeren scepter; Gij zult hen in stukken slaan als een pottenbakkersvat." (Psalm 2).

En Christus is gekomen om tot die overwinning in te gaan. We hebben zijn komst als Kind in de kribbe van Bethlehem weer herdacht. Maar hij bevecht die overwinning in de weg van strijd, van hete strijd. Als een Koning, Die Zich met Zijn leger werpt in de strijd, Zich helemaal geeft, alles voor Zijn krijgsvolk is.

"Hij zal op de weg uit de beek drinken; daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen." De Heere Jezus Christus heeft Zichzelf volkomen gegeven voor de overwinning van Zijn volk. Hij heeft hun nood, hun ellende tot de Zijne gemaakt. In hun dorst gesmacht, zonder voor Zichzelf ook maar enige lfenis te zoeken.

Zijn laatste beker wijn gaf Hij aan Zijn arme volk over: "Neemt deze en deelt hem onder ulieden, want Ik zeg u, dat Ik van nu aan niet zal drinken van deze vrucht des wijnstoks, tot op de dag, wanneer Ik met u dezelve nieuw zal drinken in het Koninkrijk Mijns Vaders." (Luc. 22 : 17). Tot zolang voor Zijn volk die éne beker, als een teken en waarborg van de overwinning, die Hij voor hen gaat bevechten: de Avondmaalsbeker!

Hij zal op de weg uit de beek drinken. Hij zal niet rusten voordat de laatste vijand is teniet gedaan. In al de benauwdheden, aanvechttingen en gevaren is de Koning in het midden van Zijn volk, bij elk van Zijn strijders, die onder Zijn banier mogen schuilen. En wie in de hitte van de strijd dreigt te bezwijken, die mag de strijdkreet van deze Koning opvangen met het oor des geloofs: "Hij zal op de weg uit de beek drinken; dáárom zal Hij het hoofd omhoog heffen."

Uit een beek drinken! Dat doet de Koning terwille van Zijn volk. Maar dat doet nu ook Zijn volk terwille van hun Koning. Hij overwint voor hen, maar zij delen in Zijn overwinning door onder Zijn banier te strijden. En een ware strijder mag en zal ongetwijfeld iets smaken van het brood en van de wijn, die de Koning als waarborg van de overwinning hen meedeelt — maar een ware strijder wil toch ook met zijn Koning uit de beek drinken. Zalig degene, die iets kent van de hitte van de strijd onder de banier van Christus. Wie onder Zijn vaandel strijdend, niet vreemd is van de worstelingen tegen de duivel, de wereld en eigen vlees. Wie de waarde leerde schatten van de druppel vertroosting uit de beek.

Met die Koning uit de beek te mogen drinken is niet minder groot dan de wijn van Zijn beker te mogen proeven.

Uit de beek drinken — dat is de eer van de Koning! Uit de beek drinken — dat is ook de eer van de strijders hier beneden, zolang de volle openbaring van de overwinning van Christus nog niet is aangebroken.

Mogen wij ons door genade zò geven aan de zaak des Heeren, dat wij ervoor leven, dat wij ons eraan binden, dat wij de teug uit de beek temidden van bezwaren en gevaren meer liefhebben dan het lekkerste, dat de wereld ons heeft te bieden?

Met die driehonderd, met die strijders zal de Heere overwinnen. Zonder mee te drinken uit de beek, te lekken met de hand aan de mond zonder overgave aan de zaak des Heeren: geen deel aan de overwinning van Christus.

Maar aan de ware strijders zal het woord worden vervuld, waarin hun Koning getekend is: "Hij zal op de weg uit de beek drinken; daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen."

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

In de afgelopen periode mochten we weer 7 nieuwe abonnees inboeken en ontvingen we f 100,- aan giften. Tevens ontvingen we van het van de Heuvelfonds weer een gift van f 5000,-. Heel hartelijk dank zowel voor de giften als voor de opgaven van nieuwe abonnees. We hopen dat we in 1988 weer veel nieuwe abonnees voor ons blad kunnen noteren. Laten we allen ons best doen. Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Het is wèl.** Door de late postbestelling kwam de meditatie voor het vorige nummer niet op tijd. Daarom is toen het eerste van een reeks artikelen over "Het is wèl" als meditatie geplaatst. Het tweede artikel is in dit nummer opgenomen op de plaats die daarvoor bestemd is. De meditatie die voor

het vorige nummer bestemd was wordt nu alsnog vooraan geplaatst.

2. **Ontmoetingsdag te Slidrecht.** We kunnen nu de namen van de sprekers noemen. D.V. hopen in de morgensamenkomst te spreken de predikanten Blom, De Romph en Van der Meij en in de middagsamenkomst de predikanten Boiten, Slagboom en Tanis. Noteert allen de datum: zaterdag 9 april a.s. en de plaats van samenkomst: het kerkgebouw van Slidrecht-centrum.

3. **School voor Dundas en Hamilton.** Per bank kwam binnen een gift van f 50,- van de diakonie van een Chr. Geref. kerk. De plaats werd niet vermeld. Hartelijk dank voor dit medeleven.

4. **Wie?** De commissie van redactie kreeg een brief van iemand, die verzuimde de brief te ondertekenen. Het poststempel is van Roosendaal. Wil de afzender zijn verzuim even herstellen door zijn naam en adres te vermelden? Bij voorbaat dank.

B.

Voor u gelezen 17.

(Uit het jaarboekje voor de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, 1898)

Gods vaderlijke zorg (vervolg van: "De God van Elia is God!").

"Hebt Gij niet gezegd: "Uw brood zal u gegeven worden, Uw wateren zijn gewis!"

Zò pleit een godvruchtig werkmans in stille eenzaamheid aan de troon der genade, in zijn nederige woning met zijn vrouw neergeknield, op de onberouwelijke belofte des Heeren, die betuigt: "Roep Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren."

Als een zaad van Abraham, in dien zin, waarin het alle godvruchtigen zijn, deelt hij in de rijke zegen van dien aartsvader, om aan de beloften Gods niet te twijfelen door ongelooft, maar gesterkt te worden in 't geloof en te midden der drukkende zorgen des levens, genade van God te ontvangen om Hem vast te houden als ziende den Onzienlijke.

Zijn hoop op den Heere en zijn geloof in de beloften des verbonds werden dan ook niet beschaamd.

Zonder enige hulp van mensen mocht hij door de arbeid zijner handen zijn nooddrift vinden en werd hij met vrouw en kinderen voor broodsgebrek bewaard, hoe klein ook zijn deel hier op aarde wezen mocht.

Hij en zijn vrouw, die een even dierbaar geloof met hem ontvangen had, leefden uit de hand des Heeren. Iedere gave der natuur werd door hen als een verbeurde weldaad, als een vrije gifte Gods erkend en met dankzegging genoten.

Zo dikwerf zij het brood, dat zij aten, de drank, dien zij dronken en de klederen, die hen dekten, door 't geloof mochten aanschouwen — en zij genoten dit voorrecht gedurig! — als verworven door Hem, Die hongerde opdat zij gevoed, die dorstte opdat zij gedrenkt, en naakt werd uitgetogen, opdat zij gekleed zouden worden in de gunste Gods, riepen ze elkander toe: "als wij voedsel en deksel hebben, zullen we daarmede tevreden zijn;" en smaakten die vrede, die alle verstand te boven gaat.

En geen wonder: het weinige, dat die recht-

vaardigen van 't aardse goed het hunne konden noemen, was nochtans beter dan de overvloed van vele rijken, wier paleizen, in 't welvarend en aanzienlijk dorp waar ze woon- den, zich trotsch verhieven boven 't nederige dak van die kinderen des Heeren.

Waren de verdiensten van onze werkman ter nauwernood toereikend om in de behoeften te voorzien van zijn gezin, dat steeds vermeerderd werd, had hij geen aardse goederen, waarop hij voor de toekomst bouwen kon, de Heere was het deel zijner erve, — Hij onderhield zijn lot. Zijn gunst sterkte hen, zo dikwijls zij die genoten, veel meer dan de uitgezochtste spijzen, — Zijn gemeenschap gaf hun zaliger verkwikking dan de geurigste wijnen, en zij hadden veel beter grond om onbekommerd voor de toekomst te zijn dan de rijken der aarde, want..... de Heere was hun overvloedig goud en krachtig zilver, en uit Zijn volheid ontvingen zij gedurig genade voor genade.

Zo verliepen enige jaren, waarin zij met zeer veel overleg het onwaardebaar voorrecht genoten, door de zegen des Heeren van eigen handenarbeid te leven, voedsel en deksel te hebben en daarmede tevreden te zijn.

Toch werden ook hun, evenmin als die der kinderen Gods, de beproevingen niet gespaard. Ook was het licht hunner ogen niet altijd bij hen. Zij werden gewaar, dat op den Heere te hopen, moedig te zijn in verlegenheid en te geloven in God onder de stormen des levens, een gave Gods, een verbondswel- daad is, en dat zij, evenals voor 't uitwendige, in alles van gegeven goed moesten leven, zouden hunne zielen welvaren.

Treden we hunne woning binnen, om van hunne beproevingen maar ook van de onder- steunende hand Gods, van Zijn wonderbare voorzienigheid, vaderlijke goedheid en uit- helpende, ja reddende liefde getuige te zijn. 't Is Maandag-morgen.

De Zondag is in het huis des Heeren ver- kwikkend doorgebracht. Hunne harten zijn onder de zuivere prediking des Woords ges- terkt door genade, wat beter is dan door spijs en drank. Beiden mochten met David uit- roepen: "hoe liefelijk zijn mij Uwe woningen, o Heere der heerschen! Zij hebben de liefeli- kheden des Heeren mogen aanschouwen in Zijn tempel en zongen Ps. 119: 52: "Hoe zoet zijn mij Uwe redenen geweest; geen honig kon 't gehemelte beter smaken!"

Vol moed gaan onze broeder en zijn echtge- note aan de arbeid — de vrouw in hare huis- kamer, de man in zijn werkplaats — terwijl beiden nog een voedende en versterkende kracht mochten genieten uit de stille over- denking van de waarheden, die hun de vorige dag met zoveel blijdschap hebben vervuld. Maar hoe worden ze in hunne aangename, zielverkwikkende overdenking gestoord! Wat storm steekt op en verbreekt de kalmte huns gemoeds na enkele dagen! Nog is de week, die ze zoo blijmoedig begonnen zijn niet half ten einde, of 't is beiden aan te zien, dat een zware last hun drukt, die alle blijdschap heeft verbannen en bijna doet vragen: "wat zullen we eten, en waarmede zullen we ons en de onzen kleden in de dagen en weken, die volgen zullen?" — Wat is het geval?

De kleine som, het weinige geld, dat van het loon van de arbeid der vorige week is overge- schoten, is uitgegeven. Het laatste brood, dat kon worden aangekocht, ligt op tafel en geen van beiden hebben eenig uitzicht om, wan- neer dat voedsel is verbruikt, hun vrij talrijk kroost met brood te kunnen verzadigen. Maar had dan de man, die schoenmaker is, geen werk meer voorhanden? Kon hij door noeste vlijt, als in de vorige tijd, ook nu niet in de behoeften voorzien? Of was hij door krankheid verhinderd om te arbeiden?

Neen, dat was niet de oorzaak zijner ver- legenheid. Er is werk in overvloed. Veelschoen- werk, dat versted moet worden, ligt in de werkplaats en is in de laatste twee dagen steeds meer geworden. Kracht en lust om te arbeiden ontbreken hem evenmin. Evenwel is er een ander gebrek, dat hem hindert te werken. Nu het laatste geld voor brood is uitgegeven, is 't hem niet mogelijk, het nodige leër op te doen, en bij overvloed van werk en frissche krachten, kan hij daardoor de arbeid niet voortzetten. Geen wonder dus, dat hij met een beklemd gemoed en zwaar gedrukt de toekomst donker uitziend. Alle opgeruimd-

heid is geweken en 't is hem of hem wordt toegeroepen: "waar is God, op Wien gij bouw- det en aan wien ge uwe zaak vertrouwdet?" Maar die taal des ongeloofs, door den vader der leugenen hem toegeroepen, is een middel in Gods hand, om hem uit de droom te doen ontwaken. Hij schrikt op dat woord des verleiders op, en uit vreeze Gods Naam aan te tasten, werpt hij zich met zijn godvruch- tige echtgenote op de knieën, belijdt zijn wankelmoedig bestaan voor den Heere, klaagt Hem wat taal er in zijn harte spreekt, en met het oog op het bloed der verzoening legt hij al zijn moedbenemende omstandigheden bloot, vertelt aan Hem zijne wegen en pleit op de belofte, waarmede wij dit verhaal begonnen, zeggende: "Hebt Gij niet gezegd: uw brood zal u gegeven worden en uwe wateren zijn gewis!"

En komt er nu redding? Wordt nu de worste- laar uitgeholpen?

Een hartelijke wens

Voor de jaarwisseling zijn veel wensen ver- zonden. Vele wensen werden ontvangen. Nu, aan het begin van het nieuwe jaar, worden veel wensen uitgesproken. Men schudt elkaar de hand. Men telefoneert. Het is een stukje traditie dit te doen. Een goede traditie kunnen we wel zeggen. In de koude, verzakelijke tijd, waarin het egoïsme toe- neemt, we leven immers in het ik-tijdperk, is het goed aan de ander te denken. Nu moeten wij ons wel bijzonder bewust zijn, wat we deze dagen zeggen. Onze wens mag niet gelijk zijn aan die van de wereld. Wanneer dit zo is, dan schamen we ons voor ons belijden. Of we beseffen niet van welk een inhoud ons belijden is. Of het belijden heeft maar betrekkelijke waarde voor ons. Laat onze medemens toch merken, ook aan onze wens, in ons wensen, waar we staan en wat voor ons het belangrijkste, het voornaamste is. Mag ik zeggen, wat het voornaamste is? Het meegaan van de Heere in 1988. Ik hoop van harte, dat dit ook Uw wens is. Wanneer dit zo is, dan hebben we vóór dat we anderen schreven, vóór dat we tegen anderen iets zeiden, onze wens uitgesproken voor de Heere. Onze hoogste, onze voornaamste wens. De levenswens. "Indien Uw aange- zicht niet medegaan zal, doe ons van hier niet optrekken". Welk een hartelijk verzoek is dit. Een verzoek niet in het onzekere gedaan, maar een verzoek, gevuld met zekerheid. De Heere heeft een aangezicht en Zijn aange- zicht kan meegaan!

Het is ons bekend onder welke omstandig- heden die wens werd uitgesproken. Israël had zwaar gezondigd. Als volk moest het van de aarde verdwijnen. De zonde van het gouden kalf riep het rechtvaardig oordeel van de Heere op. De Heere sprak van dit oordeel en de voltrekking. Mozes, de leider van Israël, werd de voorbidder van Israël. Hoe Mozes zich stelde voor de Heere, wat hij beled voor de Heere en wat hij afsmeekte van de Heere, kunnen we lezen in Exodus 32 en 33. Waar Mozes ten slotte op doelde, waar hij naar stond, waar hij niet buiten kon voor zichzelf en het volk, was de Heere bekend. De Heere liet dit merken. Goed merken. Hartelijk merken. De Heere zeide tot hem: "Zou Mijn aangezicht moeten medegaan om u gerust te stellen?" "Moet Ik in eigen per- soon meegaan?" "Moet Ik bij u zijn op de weg naar Kanaän, moet Ik Kanaän met u in- gaan?"

Op die indringende vraag van de Heere komt bij Mozes over de lippen wat in zijn hart leeft, waar het hem om te doen is. Het meeg- aan van het aangezicht des Heeren, daar komt het op aan. Niet de wetenschap op zich in Kanaän te komen is genoeg. De Heere Zelf moet present zijn. Gaat de Heere niet mee, dan maar liever met de Heere in de woestijn, dan zonder de Heere in Kanaän. Mozes kan niet voorttrekken als de Heere niet in het midden is. De Heere moet aanwezig zijn. Raakt ons dit? Zeggen we daar -amen- op? Zien ook wij daarnaar uit? Of?

Het 'of' moet gesteld, want er zijn ook andere werkelijkheden. Een zeer erge werkelijk- heid is het zonder de Heere te kunnen. God de Heere kan de Afgeschrevene zijn. Mijn vader, mijn moeder, mijn grootouders had- den Hem nodig, maar ik niet meer. Het komt

vandaag op ons kunnen en kennen, ons doen en laten aan. We moeten het gezamenlijk doen, gezamenlijk gaan maken in 1988. Het ik-tijdperk is tevens het "doe het zelf" tijd- perk. "We redden het zonder God!"

Ook zijn er die het leven splitsen, zoals die koopman jaren geleden al zei: "geloven doe je in de kerk, maar niet op de markt". Het dagelijkse leven heeft niets met het geloof te maken. Dit is on-Bijbels. Wanneer dit zo was, dan had de Heere ons in Zijn Woord minder levensgeschiedenissen gegeven.

Nu zou het op zich ook een gerustheid kunnen geven, wanneer men wist zo en zo zal het gaan in 1988. Het 'goed' hebben op zich, het behoud van, het ontvangen van, het komen in ons 'Kanaän' kan rijk maken. Velen zouden de wereld te rijk zijn met de verzekering: en zo gaat het! Men zou zeggen: "en meer heb ik niet nodig".

Nu wenst Mozes: "het meegaan van het aan- gezicht van de Heere". Wordt hierin het tij- delijke, het dagelijkse opzij geschoven? Be- list niet! Het meegaan van de Heere heeft betrekking op het hele leven. Op alle levens- omstandigheden. Op het gaan en het staan. Op het doen en laten. Op de sabbath en de werkdagen. Op het hart en het leven. Op de persoon en het gemeenschappelijk leven. Op elk levensvlak, in elke levensverhouding, de tegenwoordigheid van de Heere.

En wat houdt de tegenwoordigheid van de Heere veel in. We worden gewezen op het aangezicht van de Heere. De Heere is een God met een aangezicht. We weten heel goed wat we onder het aangezicht moeten ver- staan. We bezitten het zelf en dagelijk zien we het aangezicht van!..... God de Heere heeft ogen waarmee Hij ziet. Hij heeft oren waarmee Hij hoort. Hij heeft een mond waarmee Hij spreekt. Dit lezen we in de Schrift en het wordt ook vandaag bemerkt. Nu kan er van het aangezicht nog meer gezegd worden. Iemand heeft terecht gezegd: "het aangezicht is het meest expressieve gedeelte van het menselijk lichaam. Het kan de spiegel van de ziel zijn". Het aangezicht kan de innerlijke gevoelens tonen. Nu is er bij de Heere steeds de relatie tussen Zijn hart, Zijn zijn en Zijn aangezicht. Het straalt uit het innerlijke van de Heere. Het toeke- ren van 's Heeren rug bevat veel en laat veel zien, zo ook het toekeren van Zijn aange- zicht.

Hoort de dichter: "Uw aangezicht in gunst tot mij gewend. Schenkt mij in het kort ver- zadiging van vreugde". En "Gods vriendelijk aangezicht heeft vrolijkheid en licht. Voor al oprechte harten ten troost verspreid in smarten".

Het aangezicht van de Heere straalt van goedheid. Het aangezicht van de Heere spreekt van genade en vrede. Gaat Zijn aan- gezicht mee, dan onttrekt Hij zich niet, maar dan vergezelt Hij met Zijn zegen. Dan is de Heere aanwezig van ogenblik tot ogenblik. Van stap tot stap. Het liefelijk licht van Zijn verblijdend, troostend, sterkend aangezicht wordt steeds getoond. Bemerk en gekend! Is dat niet het rijkste voor 1988? Komt het daar niet op aan in het nieuwe jaar? En het is mogelijk. Wij hebben het verzondigd, maar Christus heeft het verdiend. Aan Hem werd het vriendelijk aangezicht van de Heere ont- trokken. Hij moest het missen in de nacht van Zijn leven. Tijdens de onuitsprekelijke smarten, helse angsten en benauwdheden, de Godsverlating, was 's Heeren aangezicht voor Hem verborgen. Hij kon en mocht het aangezicht niet zien. We weten waarom en waartoe. Opdat er zou zijn, steeds weer zou zijn: het aangezicht des Heeren voor een schuldige, een onwaardige. In Christus is het aangezicht des Heeren een gunst. In Jezus' Godsverlating ligt gegrond de vraag: "verhef Gij over ons het licht van Uw aangezicht, o Heere". Om Jezus' wil mag er het verzoek zijn, de hartelijke vraag: "verberg Uw aan- gezicht niet voor mij".

Ja de Heere Zelf werkt en spreekt naar de arbeid van Christus. Hoe duidelijk schittert dit al in het Oude Testament. De priester- lijke zegen is het bewijs ervan. De Heere sprak tot Mozes zeggende: "spreek tot Aäron en zijn zonen, zeggende: alzo zult gij lieden de kinderen Israëls zegenen, zeggende tot hen: de Heere zegene en behoede u. De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u

genadig. De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede".

En wat zegt de Heere erbij? Alzo zullen zij Mijn Naam op de kinderen Israëls leggen en Ik zal hen zegenen. Num. 6 : 22-27. Wat de Heere betuigt, wat de Heere verzekert, zij de wens van ons hart. De wens voor heel het jaar. Voor ons verdere leven. Zijn aangezicht mee, werkt alles; geeft alles; ja, is alles! Overal en altoos!

*d'Algoede God zij ons genadig,
En zegene ons met overvloed!
Hij doe Zijn aangezicht gestadig
ons lichten en Hij zij ons goed!*

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo 48.

De koopman in het rovershol

De dag waarop de heer Heijn niet terugkwam, zal voor zijn vrouw en naaste familie onvergetelijk blijven. Je rekent daar niet op. We mogen dan dagelijks berichten van ontvoeringen lezen, het is net als met de dood en de eeuwigheid: het is altijd voor een ander! De vraag komt op: heeft dit alles nu óók met Gods voorzienigheid, Zijn bestuur over alle levende en levenloze schepselen, te maken? Of is het de heer Heijn en al die andere slachtoffers toevallig overkomen? Helaas zullen velen in Nederland en daarbuiten er niet meer van kunnen en willen zeggen dan: Pech gehad, jammer voor hem. Of: wat erg voor hem. Het was toevallig de heer Heijn. Het had ook een andere geldmagnaat kunnen zijn. Inderdaad, naar ons idee was toevallig de heer Heijn aan de beurt. Maar hoe ligt die zaak nu van God uit gezien?

Ook in de tijd van Calvijn kwamen ontvoeringen voor. Er is geen nieuws onder de zon. Hoewel wij er onmiddellijk aan moeten toevoegen dat het menselijke geslacht er sinds de zestiende eeuw beslist niet op vooruitgegaan is. De voorspellingen van de Heere Zelf doen ons juist het tegendeel weten. De mensen zullen zijn liefhebbers van zichzelf. De ongerechtigheid van velen zal vermenigvuldigen. Maar niettemin: ook in de tijd van de Reformatie tierde het kwaad welig. In paragraaf 9 van hoofdstuk 16 geeft Calvijn een voorbeeld. Hiermee wil hij praktisch aantonen dat, hoewel alles in Góds Raad is vastgesteld, bepaalde gebeurtenissen óns toch overvallen. Zodat wij mensen begrijpelijkkerwijs weleens spreken van toevallige gebeurtenissen. Hij geeft het voorbeeld van een koopman, "die een bos binnengetrokken is met een gezelschap van vertrouwde lieden en die onvoorzichtig van zijn makkers af dwaalt en zo door het dwalen in een rovershol terecht komt, in handen van moordenaars valt en gedood wordt". In verband met de ontvoering van Heijn een sprekend voorbeeld.

Naar aanleiding hiervan merkt Calvijn op: "Zijn dood was niet slechts door Gods oog voorzien, maar ook door Zijn besluit vastgesteld". Wij zijn ons heel goed bewust van het feit dat de moderne theologie een hartgrondige afkeer heeft van deze beschouwingen. Gods Naam, Zijn Raadsbesluit en regering mogen niet meer ter sprake gebracht worden bij zulke afschuwelijke gebeurtenissen. Om het voorbeeld van de heer Heijn nog eens te nemen: in het beste geval zullen we nog wel willen erkennen dat God zijn ontvoering voorzien heeft. Maar men wil toch niet beweren dat Hij daarover van eeuwigheid een besluit genomen heeft en alles en allen zo bestuurd heeft, dat dit door Zijn bestuur werd mogelijk gemaakt? Ja, als we eerlijk zijn, zijn we geneigd om de moderne theologie in het gelijk te stellen. Nog erger: valt het ook onder het Godsbestuur dat ontvoerders zijn lichaam verminkten en hem misschien zelfs zijn laatste hoop ontnomen hebben? Is dat voor ons niet zwaar om te verstaan en te beamen? In het beste geval zouden we geneigd zijn toe te geven dat God ervan af weet.

Maar was het verder niet puur toeval dat zijn ontvoerders een tijd geleden het oog op hem lieten vallen en niet b.v. op de heer Dreesmann of de directeur van de KLM of minister-president Lubbers? Ja, daar staan we niet zo vaak bij stil. Hoe zit dat met die ont-

voering en die gevreesde dood van Heijn? In dit verband wijst Calvijn op een gezegde uit het boek Job 14 : 5. Daar zegt Job van de mens dat "zijn dagen bestemd zijn, het getal zijner maanden bij U is en Gij zijn bepalingen gemaakt hebt, die hij niet zal overschrijden". Dus wat zal een christen van bovengenoemde voorbeelden denken? Het antwoord is: "Hij zal overwegen, dat alwat bij een dergelijke dood plaatsgevonden heeft, in zijn áárd toevallig is, zoals het ook is (d.w.z. het kwam ónverwacht v.d.m.); maar hij zal er niet aan twijfelen dat de voorzienigheid Gods de ópperste leiding gehad heeft".

De teugel van de voorzienigheid

Het verloop van het pas begonnen jaar 1988 is u en mij onbekend. Wat er vóór 31 december 1988 zal gebeuren in ons persoonlijk leven, ons gezin, de kerkelijke gemeente of de Nederlandse samenleving weten wij niet. Wij moeten het maar afwachten, wordt er gezegd.

Wij zijn van gisteren. Wij blijven altijd omtrent allerlei ontwikkelingen weifelen. Onze zaken kunnen naar twee kanten uitvallen: in ons voor- of in ons nadeel.

Wat moeten christenen hiermee aan? Calvijn zegt: "Daar alle toekomstige dingen voor ons ónzeker zijn, blijven we omtrent hen weifelen, alsof ze naar beide kanten konden overslaan. Maar desalniettemin blijft in onze harten de vaste overtuiging dat niet geschieden zal, wat God niet reeds voorzien heeft". We willen nog één voorbeeld geven dat duidelijk maakt dat de Heere in Zijn voorzienigheid alle schepselen, ook de vijanden, in Zijn hand heeft en Zijn volk, dat zelf de uitkomst van een zaak niet kan overzien, beschermt en bewaart. Hierin zien we dan weer eens iets oplichten van wat Calvijn noemt: "de teugel" van Gods voorzienigheid. Wij vinden dat voorbeeld in 1 Sam. 23 : 26, 27. David is ingesloten door Saul en de zijnen in de woestijn Maon. Hoe zal de zaak vallen? Zal hij dan toch nog door de hand van Saul omkomen? Op dát ogenblik doen de Filistijnen een inval in het land Israël. Saul wordt genoodzaakt weg te trekken en David is vrij.

Was dat toevallig dat de Filistijnen naar de wapenen grepen en een inval in Israël deden? Welneen! Maar de Heere zorgde voor het behoud van Zijn knecht David. David moest vrijkomen en daarom liet Hij de Filistijnen aanrukken. En nu de conclusie: "het geloof zal erkennen, dat wat óns toevalligheid schijnt, het verborgen aandrijven Góds is geweest". Ja, meer nog: "Zondermeer moet men het er voor houden, dat álle veranderingen die in de wereld gezien worden, voortkomen uit de verborgen werking van Góds hand".

*Institutie I, XVI, 9.
Ds. L.W. van der Meij.*

Een bijbelse handreiking 2.

*Hoe het pedagogisch leef- en werkklimaat
op een reformatische school
(voor voortgezet onderwijs) moet zijn.*

4. Hoe dienen wij les te geven?

Het mag duidelijk zijn, dat docenten in de eerste plaats de taak hebben om les te geven. Aangezien zij ook in hun lesgeven omgaan met leerlingen, hebben wij gemeend punt drie en vier nauw met elkaar te verbinden. Ze zijn slechts enigszins van elkaar te scheiden. Het lesgeven wordt toch vooral bepaald door onze gezindheid t.o.v. de leerlingen? Onze woorden in de les mogen niet in strijd zijn met onze daden.

Volgens Augustinus moet een leraar opgewekt (hij noemt het "hilaritas") lesgeven. Deze opgewektheid moet voortkomen uit de liefde tot God en de leerlingen. Hij beklemtoont dat leraren de interesse van leerlingen moeten wekken door hun leerstof zo boeiend mogelijk voor te dragen. Bovendien moeten we zoveel mogelijk rekening houden met individuele eigenschappen van leerlingen. Dit houdt ondermeer in dat het aanpassingsvermogen van docenten groot moet zijn. Dit zal in een dynamische tijd als de onze alleen maar moeilijker worden.

Het lesgeven moet niet vaag zijn. Er moeten

duidelijk lijnen getrokken worden. Met overtuiging dienen wij helder en klaar licht te werpen op wezenlijke zaken binnen ons vakgebied.

Bij ons lesgeven moeten we aan de ene kant rekening houden met de traagheid en onkunde van leerlingen, terwijl aan de andere kant ook een zekere mate van kennis of een eenzijdige kijk op een bepaald onderwerp aanwezig kan zijn. Vooroordelen proberen we uit de weg te ruimen.

We besluiten dit punt door te stellen dat ons lesgeven gekenmerkt dient te worden door lust en ijver om zaken over te dragen; om tot Gods eer en het welzijn van de jeugd kennis over te dragen.

5. De taak- en cultuurgerichtheid van de school

We hebben gezien dat leerkrachten kennis overdragen. Kennisverwerving is voor leerlingen noodzakelijk om straks in de maatschappij met bekwaamheid een beroep uit te kunnen oefenen.

Spreuken 22 : 6 zegt: "Leer de jongen de eerste beginselen naar de eis van zijn weg; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken".

We moeten leerlingen het a.b.c. leren anders kunnen zij niet lezen. Feitenkennis behoort ook tot de eerste beginselen. Wie hoofdzaken van buiten kent, kan tot een verstandig beoordelen van mensen en dingen komen. Verstandelijke kennis van Gods Woord is ook onmisbaar. Ze is echter niet genoeg. In de Bijbel gaat het niet in de eerste plaats om een meetbare kennis van de werkelijkheid (laten wij in onze gemechaniseerde wereld dit goed onthouden). Kennen wordt in de Bijbel verbonden met be-kennen d.w.z. kennen in liefdevolle verbondenheid. De totale persoon (verstand, gevoel en wil) is hierbij betrokken.

Vooraf het bijbels onderricht moet op het hart van de leerlingen gericht zijn. Dit onderwijs dient zowel in gezin, school en kerk plaats te vinden. Het onderwijs en de opvoeding der school is evenals die van het gezin, volgens Calvijn op de kerk betrokken. Daarom mag niet eenzijdig gesteld worden dat de school alleen maar voorbereidt op het leven en werken in de maatschappij.

Tot de eerste beginselen behoren ook de kernzaken van de geloofsleer. Denk in dit verband aan de hoofdindeling van de catechismus en de twaalf artikelen van het geloof (de Apostolische geloofsbelijdenis).

Bij het kennis verwerven doen we een beroep op de hele persoon van de mens. Daarom wordt er niet eenzijdig de nadruk gelegd op de rationele kennis. We brengen als ouders leerkrachten de jongeren gevoel voor schoonheid bij. Zo zegt Jakob van zijn zoon Nafthali dat hij schone woorden geeft (Genesis 49 : 21). Hij kon bepaalde zaken zeer goed onder woorden brengen. Hij was de kunstzinnige zoon van Jakob.

Bij verschillende vakken wordt deze kunstzinnigheid gestimuleerd (denk aan de vakken tekenen, handenarbeid, muziek, lichamelijke oefening en niet te vergeten de talen).

Ook hier geldt dat deze gaven in de dienst van de Heere besteed moeten worden. Beza-leël en Aholiab waren vervuld met de Geest Gods, met wijsheid, met verstand en met wetenschap, namelijk in alle handwerk (zie Exodus 31 : 3 t/m 6).

Wanneer we denken aan de taakgerichtheid van de school, dan kunnen we dit met de volgende woorden concretiseren: ijver (werk-lust), volharding, regelmaat, concentratievermogen, gewoonte(n) en orde(ning).

Salomo wijst in Spreuken 6 : 6-8 de luiaard op de mier. Arbeid is een zegen. Daarom moeten jongens en meisjes gestimuleerd worden om op school hun best te doen. Er moet met de talenten gewoekerd worden. De Spreukendichter zegt immers: "Die met een bedriegelijke hand werkt, wordt arm, maar de hand der vlijtigen maakt rijk" (Spreuken 10 : 4). Indirekt wordt hier ook het "spieken" afgekeurd. Het is in wezen diefstal.

Zoals de mieren steeds maar weer alles bijeen vergaderen (meestal zestien uur per dag), zo moeten wij allen met toewijding volharding ons werk verrichten. Er is echter een tijd om te werken en een tijd om te rusten (zie Prediker 3). De Heere gaf ons de

rustdag. Er mag een gezonde afwisseling zijn tussen arbeid en rust, tussen ernst en spel, tussen werkdagen en vakantiedagen. Door deze regelmaat wordt het schoolleven ook bepaald. Daniël zij ons voorbeeld. Hij bad driemaal per dag. Zo verrichtte hij zijn werk vanuit de kracht Gods. Dan kunnen we ons goed concentreren op ons werk. Dit moet leerlingen ook bijgebracht worden. Zij moeten zich bezinnen vanuit Gods Woord alvorens hun schoolwerk te beginnen. Zeker in deze jachtige, vluchtige tijd is dit een eerste vereiste. Zij hebben een bepaalde ordening in hun leven nodig anders kunnen ze de levenssituatie niet beheersen. Hierbij moeten goede gewoonten gekweekt en slechte gewoonten afgebroken worden (zie vooral het woord gewoonte o.a. Lukas 1 : 9; 2 : 27 en 42).

Elburg, Drs. G.J. Capellen.

Het is wèl 2.

Wat onderwerping is (1)

Wat is onderwerping aan de wil van God? Om misverstand te voorkomen willen we een weinig overwegen *wat het niet is* en daarna *wat het wel is*. Daarvoor noemen we slechts drie punten:

1. Dit 'wèl' veronderstelt niet dat er niets in de beschikkingen der voorzienigheid is dat tegen vlees en bloed ingaat. Onderwerping geeft rust onder een beproeving, maar neemt niet ons besef en gevoel van de beproeving weg. De apostel spreekt uit wat de ondervinding is van elke gelovige: "En alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn", Hebr. 12 : 11. Wat ook gezegd wordt van het nut ervan, ze laat ons een heel ander gelaat zien. Zij is een zaak van tegenwoordige pijn en verdriet voor hen die worden gekastijd. Maar ze worden niet berispt wegens ons gevoel en besef ervan. Onze gezegende Heere Zelf weende bij het graf van zijn gestorven vriend, Joh. 11 : 35. En bij het naderen van Zijn laatste lijden was Zijn ziel geheel bedroefd, zelfs tot de dood toe, Matth. 26 : 38. Toch werd Hij als een Lam ter slachting geleid. Hij deed Zijn mond niet open. Er was geduld en volkomen onderwerping onder al Zijn droefheid, terwijl de natuur enige verademing had, want tranen zijn soms een verlichting van onze smart.

Daarom wordt van deze goede vrouw gezegd: "dat haar ziel in haar bitterlijk bedroefd was", vers 27. Eliza zag haar strijd in haar blik, hoewel hij er de oorzaak niet van wist, en toch is alles wèl. Toen Job zijn vermogen en zijn kinderen verloren had en in zijn lichaam met pijnlijke zweren getroffen was, toen Heman en toen de Kerk in de Klaagliederen de vertroosting van God moesten missen, toen de Trooster, Die hun zielen kon ondersteunen, ver van hen was, toen David vervloekt werd door Simeï en buiten de deur gezet werd door zijn eigen zoon, denkt u, dat dit alles zonder gevoel was? Wanneer dit er niet geweest was, zou er geen voordeel zijn geweest van welke beschikking dan ook. Als we de werkelijkheid van onze beproevingen niet gevoelen en ze inderdaad niet als beproevingen ervaren, wat nut hebben we er dan van? Dat zou zijn het verachten van de kastijding van de Heere, boven verbetering verheven te zijn. Geslagen te worden en geen pijn te gevoelen is een van Gods zwaarste oordelen en altijd een aanwijzing dat een ziel rijp is voor de ondergang. Dit 'wèl' veronderstelt niet dat wij ongevoelig zijn onder het kwaad van de beproeving.

2. Hoewel we geloven dat alles wat ons overkomt wèl is, dit verbiedt ons niet een onderzoek in te stellen naar de redenen van de beschikkingen van Gods voorzienigheid en te zoeken naar de oorzaak waarom deze over ons komen. Elke roede heeft er een stem in en de mens met verstand wil er naar luisteren en er de naam van God in zien, Micha 6 : 9, wat God ermee bedoelt, wat Zijn einde en doel ermee is. "Want Hij plaagt en bedroeft des mensen kinderen niet van harte", Klaagl. 3 : 33. Er is een "noodzaak" in elke beschikking die ons treft, "In welken gij u verheugt, nu een weinig tijds (zo het nodig is) bedroefd zijnde door menigerlei verzoeken", 1 Petrus 1 : 6. God handelt met beleid naardat onze noden zijn. Er is een gepastheid en geschiktheid, zelfs meer, er is een besliste noodzakelijkheid in; het is noodzakelijk dat we komen in verdrukkingen en dat we door menigerlei verzoeken gaan. Eén enkele beproeving is vaak niet genoeg om ons te ontledigen van onszelf, ons te spenen aan de wereld, ons te tonen de ijdelheid van het schepsel, de zondigheid van de zonde en zo voorts. Ze moet worden herhaald of andere moeten ermee verbonden worden, zo lang onze genegenheden aan het zien- en zinlijke gehecht zijn.

Nu, wat deze noodzaak in ons is, wat deze bedoeling en dit einde in God is, zal en moet de Christen dagelijks uit- en onderzoeken. Dit was Jobs geval (en gij hebt gehoord, zegt de apostel, van het geduld van Job): "zekelijk heeft hij tot God gezegd: ik heb Uw straf verdragen, ik zal het niet meer verderven. Behalve wat ik zie, leer Gij mij; heb ik onrecht gewrocht, ik zal het niet meer doen", Job. 34 : 31, 32. De zonde ligt diep, er moet naar worden gezocht in de diepe en geheime hoeken van het hart. Er is daar zoveel eigenliefde en zelfbehagen verborgen, dat iemand niet recht kan oordelen over zichzelf of over God zonder Goddelijke onderwijzingen. "Het is goed tot God te zeggen: ik heb Uw kastijding verdragen".

Nu, het is een zaak te worden gekastijd en een andere zaak de kastijding te verdragen, er zich recht onder te gedragen, geduldig te zijn, onderworpen, dankbaar, een gestalte des harten te hebben die zich richt naar de beschikking, welke die ook is. Dit is het verdragen van de kastijding en waar deze is, daar zal de taal van de ziel zijn: "zie, wil Gij mij leren wat ik niet zie; wanneer ik ongerechtigheid gedaan heb, ik zal ze niet meer doen."

Wanneer een beproeving gebillijkt is, brengt zij altijd Goddelijke vrees en ijver voort. Men is dan het bangste voor zijn eigen hart dat het hem ook maar iets zou afleiden, zodat hij ongereinigd en ongezuiverd uit het vuur zou komen; zodat het einde van Gods bezoek aan hem niet zou zijn bereikt. En dit is wèl, in overeenstemming met ons geloof, dat al wat God doet welgedaan is.

3. Een ziel kan in een eigen gemoedsgesteldheid en in de beoefening van gepaste aandoeningen zeggen: "Het is wèl" en toch verlangen naar en bidden om en wachten op bevrijding van de beproeving. Onderwerping aan de wil van God, onder pijnlijke beschikkingen, is niet onbestaanbaar met ernstig gebed om een genadige en spoedige bevrijding van deze zware beschikkingen. "Het is wèl", zegt deze goede vrouw in mijn tekst; en toch, hoe pleit ze voor het leven van haar kind! vers 28: "Heb ik een zoon van mijn heer begeerd? Zeide ik niet: bedrieg mij niet? Alsof zij had gezegd: ik heb er niet om gevraagd, ik kon het nauwelijks geloven, toen het mij beloofd was. God richtte mijn verwachtingen op Hemzelf. Hij versterkte mijn verwachtingen en zeker zal Hij niet terugkomen op Zijn eigen woord. Het was een wonderlijke geloofsdaad, maar de beloften van God kunnen nooit lang on vervuld blijven. Wanneer Hij het hart heeft voorbereid om te bidden, is Zijn oor open om te horen. Hij heeft niet voor niets Zichzelf genoemd: "Ik ben Die Ik ben". Abraham twijfelde niet aan de belofte door ongeloof. Niet anders deed deze dochter van Abraham hier. Het is een gezegend pleiten: "Zeide ik niet: bedrieg mij niet?" Mag ik er op vertrouwen? Mag ik het wagen te zeggen?: Hij heeft mij het betrouwbare woord van God gegeven om op te vertrouwen. Hier rust mijn geloof op. En er kwam een zoon ter bestemder tijd.

Nu ziet ze op God, de Oorsprong van de genadeweldaad, en roept tot de profeet, die de bekendmaker ervan was. Hij zendt Gehazi met zijn staf, maar dat kan haar niet bevredigen, tenzij Eliza zelf met haar gaat. Zij wist dat hij groot bij God was. Zij wil zijn gebeden en zijn tegenwoordigheid. "Zo waarachtig als de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten", vers 30. Dit alles getuigt van de sterke begeerten van haar hart, dat het leven van het kind terugkeert, hoewel zij nog zegt: "Alles is wèl".

Tussen Wal & Schip

Er worden D.V. in februari en maart ontmoetingsbijeenkomsten belegd vanuit het onderzoeksproject "Tussen Wal & Schip", uitgaande van de Vereniging "Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten". Deze bijeenkomsten worden gehouden in Woerden, Houttuinlaan 7.

Maandag 22 februari: autisme.

Een ouderavond voor ouders van autistische kinderen. Kinderen die vanaf de geboorte een contactstoornis hebben, waardoor de omgang met deze kinderen wordt bepaald.

Maandag 29 februari: afasie.

Deze avond is bedoeld voor ouderen en jongeren en echtparen die te maken hebben met afasie. Afasie is een taalstoornis die ontstaan kan na een ongeluk of hersenbloeding waardoor de hersenen beschadigd zijn.

Dinsdag 1 maart: schisis (hazelip).

Een ouderavond voor ouders die een kind hebben met een gespleten verhemelte (hazelip).

Over al deze onderwerpen is een artikel gepubliceerd dat u op kunt vragen bij de V.G.G.G.

Voor aanmelden en nadere informatie kunt u bellen naar het landelijk bureau van de V.G.G.G.: 03480 - 20390, toestel 29. (Liefst op donderdag bellen).

Voor de jeugd

Nehemia 46

"Toen ik nu hun geroep en deze woorden hoorde, ontstak ik zeer, en mijn hart beraadslaagde in mij. Daarna twistte ik met de edelen en met de overheden, en zeide tot hen: Gijlieden vordert een last, een iegelijk van zijn broeder.

Voorts belegde ik een grote vergadering tegen hen, en ik zeide tot hen: Wij hebben onze broederen, de Joden, die aan de heidenen verkocht waren, naar ons vermogen wedergekocht; en zoudt gijlieden ook uwe broederen verkopen, of zouden zij aan ons verkocht worden? Toen zwegen zij, en vonden geen antwoord."

Neh. 5 : 6-8.

Beste jongelui!

Ai zie, hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zonen

Van 't zelfde huis, als broeders, samenwonen,

Daar 't liefdevuur niet wordt verdoofd;....

Dat zijn bekende regels, die nogal eens gezongen worden bij de opening van een kerkelijke vergadering. Het zijn ook inhoudrijke regels. Doch of de werkelijkheid ook aan die regels beantwoordt is een andere vraag.

Dat was in elk geval niet zo bij de bouwers van de muur van Jeruzalem, waar we al menigmaal in gedachten bij verkeerd hebben.

Want de gemoederen van velen waren verhit geraakt. De een gevoelde zich benadeeld door de ander. De liefde tot elkander was ver te zoeken. Liefde tot zichzelf was er wel. Doch tot God en de naaste niet.

Dat was niet alleen toen zo, doch dat is heden ten dage nog zo. Dat is helaas ook in de kerk zo. De kerk is één lichaam, dat uit vele leden bestaat. Dat zijn verschillende leden. Voornamen en minder voornamen. Doch het zijn elkanders leden. Zij moeten ook elkander dienen. Zo was het in de eerste tijd van de christelijke kerk. De Heilige Geest was uitgestort. Men had alle goederen gemeen. Doch dat heeft niet zo lang geduurd. Boven genoemde versregels waren toen praktijk. Doch het is later veelal bij een ideaal gebleven. Het zou zo wel moeten zijn. Maar de werkelijkheid is altijd, helaas, steeds weer anders. En zo langer mensen zijn, zal het wel zo blijven. Een volmaakt volk is er nog nooit geweest. En een volmaakte kerk zal er ook wel nooit komen. Nooit? Ja toch! Als de kerk van het "vlees" verlost is, dan is zij volmaakt. Dan wordt het liefdevuur niet meer gedoofd. Dan zal het eeuwig branden. Niet om te verteren, maar om de Heere te eren.

Nehemia die zijn boek zelf geschreven heeft, vervolgt het verhaal. Je hoort hem vertellen:

Toen ik hun geroep en deze woorden hoorde, ontstak ik zeer. Hier komt Nehemia, de leider van het volk, als mens openbaar. Dat ligt in het woordje "toen" besloten. Want niet aanstonds heeft hij geweten wat er aan de hand was onder de bouwers. Het ongenoegen smeulde als een vuurtje al langere tijd. Totdat het tot een uitbarsting kwam. Hij hoorde hun geroep. De opstandige stemmen waren harde stemmen. Dat wordt door "geroep" weergegeven. Zij schreeuwden als 't ware, de één tot de ander. Het was gewoon een soort paniekstemming geworden. Hij hoorde hen roepen, schreeuwen, hard spreken en als hij goed luisterde, hoorde hij ook wat er allemaal aan de hand was. Hoe de één de ander zocht uit te buiten. Dat leek gewoon nergens op. Hoe was het mogelijk? Aan de buitenkant leek alles zo eensgezind, doch de binnenkant gaf een heel ander beeld te zien. Het viel zo tegen. Het viel hem tegen. Hij ontstak zeer. Hij werd heel boos. Zo zou je het ook kunnen vertellen. En ik zou zeggen, het was geen wonder, dat hij boos werd.

Nehemia was ook maar een mens, zo zeiden we. Hij kon niet alles weten. Hij kon ook niet overall tegelijk zijn. Daarom hoorde hij later pas, wat er eigenlijk aan de hand was. Jullie zullen kunnen begrijpen, dat ik hier moet denken aan Hem, Die meerder is dan Nehemia. Dat is de Overste Leidsman en Voleinder van het geloof, de Koning van de kerk, de Heere Jezus Christus. Die was het natuurlijk al lang bekend, wat er onder het volk schuil ging. Die is het ook bekend wat er nu allemaal schuil gaat onder het volk, ook onder het kerk-volk. Ook onder de bouwers van de kerk. Van Hem kan gezegd worden, wat van geen mens ooit gezegd kan worden:

Niets is, o Oppermajesteit,
Bedekt voor Uw alwetendheid.
Gij kent mij; Gij doorgrondt mijn daân;
Gij weet mijn zitten en mijn staan;
Wat ik beraad of wil betrachten.
Gij kent van verre mijn gedachten.

Nehemia is er niet meer. Hij wijst, na zijn dood, ons heen naar Hem, Die altijd leeft. En daar hebben alle mensen mee te doen. Alle mensen! Dat is nog al wat. Het is gauw gezegd, doch er wordt niet zo veel bij door gedacht. En toch is dat nodig. Dan kan het verhaal van Nehemia ontdekkend zijn werk doen, daar het anders maar een gewoon verhaal blijft, uit een ver verleden tijd.

Alle mensen! De meesten in de wereld denken er nooit aan, dat Hij het geroep hoort wat er uit miljoenen kelen naar buiten komt, naar Boven stijgt. Toch wordt het door Hem vernomen. Hij wordt er door tot toorn ontstoken. Want de zonden zijn nooit tot Zijn eer. Het zijn kolen op het vuur van Zijn toorn. Onze God is een verterend vuur. Het staat niet voor niets in de bijbel. Doch de wereld gelooft dat niet. Geloven wij het wel? Ja, dat is ook een vraag. Want Hij hoort niet alleen wat de wereld zegt. Alle revolutiekreten komen voor Zijn aangezicht. Maar Hij verstaat ook wat wij zeggen. Ook al wordt het zo zachtjes gezegd, dat het geen mens hoort. Hij verstaat zelfs van verre onze gedachten. Dat zijn de gedachten van hen, die een ander zoeken uit te buiten. Maar ook de gedachten van hen, die in opstand leven. Laten we eerlijk zijn, wat wordt dáár weinig aan gedacht. We denken wel: De Heere ziet het niet; en: de Heere hoort het niet! Zou Hij, Die het oog gemaakt heeft, niet zien? Zou Hij, Die het oor gemaakt heeft niet horen? Laten we aan deze dingen meer zoeken te denken. Het kan ons voor veel kwaad bewaren, in dien zin, dat het er uit komt. Want in ons hart is alle kwaad te vinden. Wie dat bij zichzelf krijgt te ontdekken, kan bij de gedachte, dat er Eén is, Die alles ziet en weet, alleen maar schrikken. Want de zonden moeten Hem tot toorn verwekken. Hij wordt er zeer door ontstoken. Meer dan dit bij Nehemia het geval kon zijn. Wie daar goed over na denkt, zal moeten zeggen: Wie kan bestaan? Niemand die leeft. Gelukkig dat er bij Hem ook vergeving is. Voor een ieder die zijn zonden belijdt en laat.

Nehemia ontstak zeer, en mijn hart beraadslaagde in mij. Zo vertelt hij het verder. Dat wil zeggen: Hij gaf aan zijn toorn niet dadelijk lucht. Niet zodra als hij het hoorde, stootte hij op. Dat zou natuurlijk ook gekund hebben.

Je hebt zo iets nog al eens bij driftige mensen. Als ze boos worden, geven ze daar dadelijk uiting aan. Dat is natuurlijk niet verstandig. Want dan komen er meestal ondoordachte woorden naar voren. En woorden die ondoordacht gesproken zijn, kunnen heel veel kwaad doen. Je bereikt er meestal niets mee. Mensen die een opvliegend karakter hebben, kunnen hier wel in de leer gaan bij Nehemia. Wees niet al te snel met uw mond, zegt de wijze Salomo, en uw hart haaste niet een woord voort te brengen. Want God is in de hemel, en gij zijt op de aarde. Daarom, eerst denken, voor dat je gaat spreken. En als je gaat spreken, mag je er wel bij bidden "laat de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten welbehagelijk zijn voor Uw aangezicht, o HEERE, mijn Rotssteen en mijn Verlosser". Ps. 19 : 15.

Ik geloof dat Nehemia, die we als een biddend man hebben leren kennen, dit gebed in zijn hart gehad heeft. En wie met deze bede in het hart leeft, zal zich niet gauw verspreken, niet gauw uit de toon vallen, niet gauw dingen zeggen, waar men later weer op terug moet komen. Verder is het een volmaakt man, die in woorden niet struikelt. En zulk een Man is er maar Eén geweest. Ja, daar moet ik iedere keer toch weer op wijzen. Zoekt daarom in je jonge leven biddend achter Hem aan te komen. Dan ga je de meest veilige gang door het leven.

Nadat Nehemia goed overdacht had, hoe de zaak opgelost kon worden, ging hij tot daden over: Daarna twistte ik met de edelen en de overheden. Hij liet dus de zaak niet op zijn beloop. Hij koos niet de weg van de minste weerstand. Dat had natuurlijk ook gekund. En dat gebeurt niet weinig. Je hoort menigmaal dingen die niet deugen, en dan laten we het niet zelden maar voor wat het is. Zo wordt er b.v. in de kerk weinig tucht geoeft. Of eigenlijk helemaal niet. O zeker, in naam bestaat het nog wel. Het is een van de kenmerken van de zuiverheid van een kerk. Doch in de praktijk komt er zo weinig van terecht. Ik weet ook dat het in de praktijk, zo als die nu kerkelijk bestaat, het ook heel moeilijk is. Want als men nog eens een verkeerde zaak aan wil gaan pakken, dan onttrekt men zich niet zelden aan het kerkgenootschap waartoe men behoort, om in een ander kerkgenootschap, weer met open armen ontvangen te worden, alsof er geen vuiltje aan de lucht is.

Ik geloof dat dit wel de oorzaak is van de vervallen toestand, waar de kerk in zijn algemeenheid, in verkeert.

Voor ditmaal weer genoeg stof om over na te denken, dacht ik zo. Daarom gaan we dit artikel weer beëindigen, om een volgende keer D.V. te horen wat Nehemia te zeggen had.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Wie is Jezus van Nazareth?

6.

Op blz. 176 begint het hoofdstuk: *Het evangelie van Johannes*. Volgens de schrijver van ons boek is dit evangelie het meest ongewone en waarschijnlijk het meest waardevolle lid van het kwartet canonieke evangeliën.

Het verschilt van de andere evangeliën in structuur en stijl. Het bevat geen gelijkenissen en slechts zeven wonderen, waarvan vijf nergens anders opgetekend zijn. Het is een geheel zelfstandig werk, onafhankelijk van de drie synoptische evangeliën.

Eerst handelt ds. Harinck over de schrijver van het evangelie. Deze noemt nergens voluit zijn naam, maar uit alles is te merken, dat we hier te doen hebben met de geliefde apostel Johannes.

Verder schrijft ds. Harinck over de inhoud van dit evangelie. Op blz. 181 lezen we: "Deze drie woorden, tekenen, geloof en leven vormen de sleutelwoorden in het evangelie van Johannes. In de tekenen is de openbaring van God; in het geloof is de reactie, die de tekenen willen oproepen en in het leven is de vrucht van dit gezegend geloof gedefinieerd."

Daarna gaat het over de indeling. De schrijver noemt 8 sekties en handelt dan over Jezus' Zelfgetuigenis. Het evangelie van Johannes staat vol met de uitspraak 'Ik ben'. "Met de 'Ik ben'-uitspraken" — aldus ds.

Harinck — "heeft Jezus Zichzelf geopenbaard als de presente God. Deze Zelfopenbaring onderstreept op een bijzondere wijze waarom dit evangelie is geschreven, n.l.: "opdat gij gelooft, dat Jezus is de Zoon van God en opdat gij, gelovende, het leven hebt in Zijn Naam, Joh. 20 : 31." Zie blz. 187. Er volgen nog enkele korte hoofdstukken. Eerst gaat het over *De grote vraag*. Hier lezen we o.a.:

"De vraag is echter: Heeft Jezus van Nazareth Zich alzo genoemd? Heeft Jezus Zich de Zoon van God genoemd, Die eens als Wereld-rechter de levenden en de doden oordelen zal? Of heeft de Kerk meer van Jezus van Nazareth gemaakt, dan Hij omtrent Zichzelf gezegd heeft? De vraag: Wie is Jezus van Nazareth?" is nooit zo dringend aan de orde geweest, als in het proces, dat tot Jezus' doodvonnis heeft geleid." Zie blz. 188. Op blz. 189 lezen we: "De Hoge priester en het hele Sanhedrin heeft Jezus op grond van Zijn uitspraak 'Ik ben het' ter dood veroordeeld. Zij noemden het blasfemie, godslastering!" En op blz. 190: "De grote vraag is gesteld. Het antwoord is gegeven. Er bleef het Sanhedrin slechts twee mogelijkheden over, n.l. Jezus als God en Messias aanvaarden of Hem verwerpen. Zo was het toen en zo is het nu. Er is geen alternatief!"

Ds. Harinck schrijft verder over: *De onvermijdelijke keus*. Hij zegt o.a.: "De onvermijdelijke vraag 'Wat dunkt u van de Christus?' dringt zich op aan ieder, die op welke wijze ook, met Jezus van Nazareth in aanraking komt. De vraag of Jezus van Nazareth God en Messias is, is dan ook een vraag van leven en dood. Onontkoombaar komt de vraag tot ons: 'Wie is toch Deze?'"

Hierna komt het laatste hoofdstuk: *Een unieke aanspraak*. Jezus zei van Zichzelf: "Ik ben het Licht der wereld", "Ik ben het Brood des levens", "Ik ben de weg, niemand komt tot de Vader dan door Mij." Het Christendom maakt er aanspraak op dat Hij uniek is. Hij staat geheel apart en alleen.

Ds. Harinck eindigt zijn boek op een treffende wijze:

"Met deze boodschap, dat alleen Jezus redt en behoudt, zijn de apostelen de wereld ingegaan. Jezus Zelf heeft hen, die Zijn Naam aan de wereld verkondigen zouden, uitgekozen. Hij heeft Zich daarbij niet laten leiden door menselijke wijsheid. Was er ooit groter dwaasheid denkbaar dan onbekende, ongeleerde vissers de bekering der wereld toe te vertrouwen?" (. . .)

"Welke stichter van een nieuwe leer heeft ooit een dwazer methode gevolgd? Op deze wijze was het reeds van tevoren tot mislukken gedoemd. Geen wonder, dat de wijsheid van deze wereld (de Grieken) er zich vrolijk over maakten en de vijanden van Christus (de Joden) er hun diepste minachting over uitspraken. En toch, dit dwaze Gods was wijzer dan de mensen en dit zwakke Gods sterker dan de mensen. Vissers en tollenaars hebben gezegevierd over wetgeleerden, wijsgeren en koningen." (. . .)

"De boodschap van de apostelen heeft de wereld van Griek en Romein overwonnen. Velen hebben gebogen voor de aanspraken van Jezus, dat Hij alleen is de Weg en de Waarheid en het Leven. Zij vonden vrede bij God door het bloed des kruises.

Voor het arme, door onrust gekwelde en door het geweten veroordeelde mensenhart is alleen rust in Hem, die riep: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven', Matth. 11 : 28. Daarom: Tolle Lege, neem en lees!

Lees de vier evangeliën. Laten ze u vertellen wie Jezus van Nazareth is, want: "deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zone Gods, en opdat gij gelovende het leven hebt in Zijn Naam", Joh. 20 : 31. Het is immers één van beiden. Jezus is waarheid of leugen.

Wie is Jezus van Nazareth?

De Schrift zegt: "Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God," Matth. 16 : 16. Op deze petra bouwt God Zijn gemeente."

Er volgen nog bladzijden met aantekeningen, een literatuur- en een inhoudsopgave.

We willen deze bespreking sluiten met de woorden: neem en lees!

B.

Gezinsgids

De b.v. uitgeverij De Banier te Utrecht zond ons het Kerstnummer van dit blad. Dit staat in verband met het feit, dat D.V. op 1 juni a.s. herdacht mag worden dat het blad 40 jaren bestaat. Het blad is klein begonnen en heeft zich in de loop der jaren een bepaalde plaats in vele gezinnen veroverd. De uitgever wil met de redactie genoemd feit herdenken. Daarmee wordt van verandering in de vormgeving gecombineerd: een nieuwe opmaak, meer kleur en een nieuw omslag, zonder daarmee af te doen aan de inhoud. De veranderingen moeten de leesbaarheid van de Gezinsgids ten goede komen.

Het Kerstnummer dat we ter kennismaking ontvingen is een dubbel-nummer. Het telt 64 blz. Het bevat een meditatie van ds. J.P. Verkade en allerlei belangrijk artikelen en verhalen en nog veel meer. Van de artikelen noemen we: In gesprek met Mr. Dr. J.T. van den Berg, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Ontwikkeling rond de euthanasieproblematiek, Het nut van een echo, Een kijkje in de Zilverstand.

In dit nummer komt nog weinig kleuren-druk voor. Dat zal in de toekomst veranderen. Dat lijkt ook wel zeer gewenst met het oog op de aantrekkelijkheid van zo'n levig blad, waarin voor elk wat wils staat.

De Gezinsgids telt vele abonnees. Er wordt een aktie op touw gezet om dit aantal nog te vermeerderen. Het is begrijpelijk dat daartoe pogingen worden aangewend. Er blijkt nog allerlei lektuur in onze gezinnen te komen die daarin contrabande moest zijn. Laat men bladen als de Gezinsgids lezen en geen lektuur die alleen maar verwoestend kan werken.

De abonnementsprijs is f 37,50 per halfjaar. B.

Boekbesprekingen

Boeken van Den Hertog b.v. - Houten

1. **De gezonde gelovige** door Thomas Shepard. De schrijver van dit boek was eerst predikant in Engeland en is later naar New England geëmigreerd. Daar is hij op jeugdige leeftijd gestorven. Hij dankt zijn bekendheid aan de geschriften die hij heeft nagelaten. Dit boek werd al gauw in onze taal overgezet. Op 10 november 1685 is het geaprobeerd door de bekende professoren P. van Maastricht, M. Leydecker, H. Witsius en H. van Halen. Zij hebben daarin niets gevonden, wat tegen de aangenomen formulieren van eenigheid strijdig is, maar integendeel hebben zij daarin bespeurd een godvruchtig oogmerk, nette en bondige gedachten, geleerde en zielsonderrichtende uitwerkingen, met een duidelijke en bewegelijke wijze van voorstellen, weshalve zij vertrouwen, dat het met goede stichting door Godlievende zielen gelezen zal worden.

Het boek is meermalen opnieuw uitgegeven.

Er is nu weer een herdruk verschenen. In het eerste hoofddeel, verdeeld in vijf hoofdstukken, wordt aangetoond, dat gelijk de grote oorzaak van het eeuwige verderf van de mens uit hemzelf is, zo ook de dadelijke verlossing en zaligheid van de mens in Jezus Christus is. In het tweede hoofddeel, verdeeld in zes hoofdstukken, wordt aangetoond, dat iedere zondaar die in Christus gelooft, op dezelfde tijd overgezet wordt in de allergezegendste en gelukzaligste staat. In het derde hoofddeel, dat slechts enige bladzijden beslaat, wordt aangetoond, dat allen die in deze gezegende staat overgezet zijn verplicht zijn te leven een leven van liefde in vruchtbare en dankbare gehoorzaamheid aan Hem, Die hen geroepen heeft, volgens de regel van de wet der zeden.

Het boek telt 233 blz. en kost, gebonden in geplastificeerde kleurenomslag f 22,50.

2. **Een leidsman tot Christus** door Dr. Salomo Stoddard.

Dr. Increase Mather schreef een voorrede. Daarin zegt hij vele dingen die behartigingswaardig zijn. Hij verschilt in sommige punten, niet in fundamentele stukken, met dr. Stoddard. Zijn gebed is, dat de Heere dit boek en al zijn heilige arbeid moge zegenen tot bekering en zaliging van vele van Gods uitverkorenen.

De ondertitel van het boek is: hoe men zielen moet besturen, die werkzaam zijn tot bekeering. De schrijver zegt zelf aan het einde van zijn eigen voorrede: Deze kleine verhandeling, welke door mij is opgesteld op verlangen van enige jongere leraars, wordt ter overweging opgedragen aan hen, die nader wensen onderricht te worden in de rechte wijze van behandeling van bekommerde zielen, en indien de schrijver hiervoor als werktuig mag worden gebruikt, dat er verloren gaande zielen door mogen zalig worden, zal hij zijn arbeid wel besteed achten.

Stoddard was in zijn leven Herder van de gemeente te Northampton. Het boek is nu voor de derde keer in onze taal uitgegeven. Het telt 126 blz. en kost gebonden in geplastificeerde kleurenomslag f 18,50.

3. **Een bedrukt en verdrukt volk bemoedigd** door Samuel Rutherford.

De schrijver leefde van 1600-1661. Hij is predikant en ook hoogleraar geweest. Hij leefde in een roerige tijd. Hij heeft veel moeten doormaken. Hij is onder ons bekend door de boeken van hem die uit het engels in onze taal zijn overgebracht en uitgegeven. In dit boek zijn zes preken opgenomen: twee over Jesaja 41 : 14-16: Vrees niet, gij wormke Jacobs, een over 2 Corinth 10 : 4, 5: De waarde en de uitnemendheid van het evangelie, twee over Jeremia 50 : 4, 5: Wandelende en wenende, en een over Openbaring 21 : 4-8: En God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

Rutherford was een Godvrezend man en daar getuigen deze preken van.

Het boek verscheen voor het eerst in onze taal in 1931. Thans is een tweede druk verschenen. Het telt 120 blz. en kost in geplastificeerde kleurenomslag f 17,90.

B.

Leven en werk van ds. G. van Reenen, door A. Bel.

Uitgave van Den Hertog b.v. - Houten.

Er zijn verschillende dienaren des Woords die nog spreken nadat zij gestorven zijn. Dat is vooral te danken aan de goede reuk die van hun leven en hun nagelaten werken uitgaat. We noemen als voorbeeld onze ds. F. Bakker, die slechts acht jaren heeft mogen arbeiden, maar nog bekend is door de werken die vooral na zijn heengaan zijn uitgegeven en door velen gelezen zijn en worden. Dit geldt ook in het bijzonder van ds. G. van Reenen, die al vele jaren geleden de eeuwige rust is ingegaan. Hij heeft veel geschreven en nog altijd worden zijn werken herdrukt.

Nu is er een boek verschenen, niet van, maar over hem. De schrijver deed er goed aan gegevens te verzamelen en deze goed geordend in boekvorm te laten verschijnen. Na een Woord vooraf van de schrijver volgen er twaalf hoofdstukken, waarin we ds. Van Reenen op zijn levensweg kunnen volgen. Hij werd aanvankelijk glasschilder. Hij kreeg een bloeiende zaak. De Heere bracht hem tot bekering en riep hem in Zijn dienst. Ds. van Reenen diende verschillende gemeenten. Uit zijn huwelijk werden tien kinderen geboren, van wie er bij de verschijning van dit boek nog maar één in leven was.

Ds. Van Reenen is erg bekend geworden door preken over de Heidelbergse catechismus en door vele andere preken. Hij schreef ook vele samenspraken tussen Bart en Kees, die in De Saambinder verschenen en later in boekvorm werden uitgegeven. In het boek van Bel komen ook enige samenspraken voor, die nog niet eerder in boekvorm het licht zagen.

Met belangstelling hebben we het boek van Bel gelezen. Ds. Van Reenen heeft een moeilijk leven gehad, maar hij is nu de strijd te boven. Hij heeft gearbeid zolang het dag was en zijn arbeid is niet ongezegend gebleven. Daarvan lezen we ook in dit boek.

We zouden graag wat meer gelezen hebben over het gezinsleven van deze dienaar des Woords. De enige dochter, die nog in leven is, zou wellicht nog het een en ander uit het gezinsleven hebben kunnen vertellen. Volledigheidshalve zou de schrijver ook iets meer hebben kunnen vertellen omtrent de moeilijkheden die er rezen ten aanzien van ds. Van Reenen bij de vereniging in 1907 en hoe die later volkomen uit de weg werden geruimd. Temeer omdat ds. Van Reenen de Gereformeerde Gemeenten vele jaren met ere heeft gediend en daar een gewaardeerde plaats heeft ingenomen.

Het boek bevat vele foto's, telt 156 blz. en kost gebonden in geplastificeerde kleurenomslag f 24,90.

B.

AANMELDING LEERLINGEN

ref. s.g. "Guido de Brès" voor lyceum, havo en mavo.

Haastrechtstraat 25 - Postbus 9202 - 3007 AE Rotterdam-IJsselmonde, telefoon 010 - 4826644

Aanmelding voor het cursusjaar 1988/1989 is mogelijk voor:

- het brugjaar lyceum, havo en mavo
- de 4e klas havo (voor leerlingen met een mavo-diploma)
- de 5e klas v.w.o. (voor leerlingen met een havo-5 diploma)

Voor ouders van nieuwe brugklasleerlingen is er een voorlichtingsbijeenkomst op **D.V. maandagavond 1 februari a.s.** om 20.00 uur in de aula van het schoolgebouw Haastrechtstraat.

Voorlopige aanmelding **vóór 1 maart**, schriftelijk of telefonisch aan het schooladres of via het hoofd van de (basis)-school.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door de schoolleiding.

AANMELDING LEERLINGEN

Reformatorisch Voortgezet Onderwijs te Rotterdam, Rechtermaasoever.

S.G. "Jacobus Revius" voor havo en mavo.

Olijflaan 4-6, 3053 WK Rotterdam
Postbus 33129 - 3005 EC Rotterdam
(postadres)
Telefoon 010 - 4225566

Aanmelding voor het cursusjaar 1988/1989 is mogelijk voor:

- het brugjaar
- de 4e klas havo (voor leerlingen met een mavo-4 diploma)

Voor nadere kennismaking met de school is er op D.V. zaterdag 30 januari **OPEN DAG** van 9.30 uur tot 12.30 uur en op D.V. maandag 1 februari een **voorlichtingsavond** vanaf 20.00 uur in de aula van het schoolgebouw aan de Olijflaan 4-6.

Voorlopige aanmelding **vóór 1 maart**, schriftelijk of telefonisch aan het schooladres of via de directeur van de (basis)school.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door de schoolleiding.

TE HUUR

te Lunteren op de Veluwe een
vacantiehuis, dichtbij
bos, dorp en station.
Tel. 08388 - 3325

WESTKAPELLE TE HUUR

Vakantiehuis en luxe
stacaravan op zeer mooi
en rustig plekje op
boerderij bij het strand.
Tel. 01187 - 1441.

Wel eens op TEXEL geweest?

Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en ... rust.
U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van

EEN GEWICHTIG PROBLEEM?

Onze geheel plantaardige
vermageringstabletjes lossen dit
probleem volledig op!
Kuur voor een maand 20,-

DROGISTERIJ SIKKING

Barneveldstraat 5 2011 WL Haarlem
Tel. 023-31 28 82 b.g.g. 32 46 06
Postbank 190609

volledig pension voor
groot en klein.
Prijzen v.a. f 285,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.
Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.
Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.